Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk
DGA / 108391619

Uw kenmerk
2026Z17009

Datum 5 oktober 2026
Betreft Beantwoording Kamervragen over het convenant toekomstbestendige gewasbescherming

Geachte voorzitter,

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de schriftelijke vragen van het lid Kostić, die zijn gesteld op 19 augustus met het kenmerk 2026Z17009.

Hoogachtend,

Silvio P.A. Erkens
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

1
Kent u de brief ‘Geen convenant toekomstbestendige gewasbescherming zonder maatschappelijke organisaties’ van negen natuur- en gezondheidsorganisaties?

Antwoord
Ik ken inderdaad deze brief.

2
Waarom noemt u in uw Kamerbrief niet dat Natuur & Milieu en LandschappenNL, die aan de convenantstafel zaten, niet hebben getekend vanwege een gebrek aan ambitie in de convenantstekst? Bent u bereid dit met onderliggende redenen alsnog in een brief naar de Kamer te communiceren? Zo nee, waarom bent u niet transparant en informeert u de Kamer niet proactief volledig?

Antwoord
De Kamerbrief beschrijft het onderhandelingsresultaat van het hoofdlijnenconvenant. Het klopt dat Natuur & Milieu en LandschappenNL dit hoofdlijnenconvenant niet hebben getekend en zij zijn daarmee geen partij in dit convenant en diens resultaten. Ik wil graag het bij deze partijen zelf laten om eventueel toe te lichten waarom zij hebben afgezien van het ondertekenen van dit hoofdlijnenconvenant. Uiteindelijk is het aan partijen zelf om wel of niet een convenant te ondertekenen en toe te lichten waarom ze dit hebben gedaan.

3
Deelt u het inzicht dat het convenant, dat antwoord zou moeten geven op maatschappelijke zorgen, geklapt is nu het niet kan rekenen op draagvlak onder maatschappelijke partijen? Zo nee, op welk bewezen maatschappelijk draagvlak baseert u zich dan?

Antwoord
Ik deel deze mening niet. Met het hoofdlijnenconvenant zijn belangrijke afspraken gemaakt om gezamenlijk aan de maatschappelijke opgaven rond gewasbescherming te werken. Het kabinet zet zich daarbij in voor een aanpak die rekening houdt met de belangen en zorgen van de samenleving. Het ontbreken van deelname van natuur- en milieuorganisaties betekent niet dat er geen maatschappelijk draagvlak voor de doelen en ambities van het convenant bestaat. Tegelijkertijd herken ik wel de noodzaak voor een maatschappelijk geluid in het vervolgproces. Ik onderzoek op dit moment samen met de onafhankelijk voorzitter van het convenant naar manieren waarop dit geluid bij het vervolgproces kan worden betrokken.

4
Wat vindt u ervan dat het convenant door geen enkele maatschappelijke partij wordt ondersteund?

Antwoord
Ik vind het jammer dat de twee deelnemende maatschappelijke partijen zich hebben teruggetrokken in de laatste fase van de onderhandelingen. Uiteraard is het wel

belangrijk om het maatschappelijk geluid goed vertegenwoordigd te hebben in het vervolgproces van dit convenant.

5
Welke redenen hebben deze organisaties aangevoerd om het convenant op hoofdlijnen niet te tekenen? Kunt u per reden aangeven waarom het ministerie deze wensen niet heeft overgenomen?

Antwoord
Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2, wil ik het aan de betrokken partijen zelf laten om toe te lichten op basis van welke redenen zij het convenant niet hebben getekend. Bij het convenant zijn verschillende organisaties betrokken die het samen eens moeten worden over wat ze willen afspreken. Het is dan niet aan mij alleen om bepaalde wensen al dan niet te honoreren. Dat is een gezamenlijk proces van geven en nemen. Er lag een akkoord waarvan het leek dat alle partijen zich er konden vinden. Na consultaties van de achterbannen bleek dat dus niet het geval. Volgens mij ligt er met het hoofdconvenant een hele goede basis om het doel van het convenant, het fors terugdringen van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen, te bereiken.

6
Kunt u uitgebreid beschrijven welke pogingen u heeft ondernomen om aan de redenen van de maatschappelijke partijen tegemoet te komen?

Antwoord
Tot het einde van de onderhandelingen zijn de gesprekken in goede orde verlopen en hebben alle partijen de mogelijkheid gehad om hun belangen in te brengen in de convenant tekst. Beide maatschappelijke organisaties hebben hier ook veelvuldig gebruik van gemaakt en hebben tot aan het eind op een constructieve manier aan deze gesprekken deelgenomen. Het was aan het einde van de onderhandelingen, toen door de onafhankelijk voorzitter de mogelijkheid was gegeven om de achterban te raadplegen en met een ja of nee terug te komen, dat beide organisaties zich hebben teruggetrokken. In die slotfase was er geen mogelijkheid meer om de onderhandelingen open te breken.

7
Zijn er gezondheidsexperts betrokken geweest bij het opstellen van het hoofdlijnenconvenant? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet gezien de groeiende zorgen over de impact van bestrijdingsmiddelen op gezondheid?

Antwoord
Bij het opstellen van het hoofdlijnenconvenant zijn gezondheidsexperts niet direct betrokken geweest. Het hoofdlijnenconvenant richtte zich namelijk primair op het vaststellen van de kaders waarin concrete convenantsafspraken zullen worden gemaakt, zo ook voor de leefomgeving. Bij de verdere uitwerking van dit kader hiervan zal vervolgens relevante deskundigheid worden ingeschakeld. Daarbij wordt ook gedacht aan gezondheidsexperts.

8

Deelt u de mening dat het cruciaal is om gezondheidsexperts te betrekken bij een convenant dat gaat om de gezondheid van mens, dier en milieu? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Daar ben ik het mee eens en zoals hiervoor aangegeven is dat ook het plan bij het vervolgproces.

9
Bent u van plan om bij het opstellen van alle deelconvenanten gezondheidsexperts een plek aan tafel te geven? Zo ja, wie en op welke manier wilt u ze erbij betrekken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Bij het opstellen van het landelijk beleidskader voor de leefomgeving zullen relevante experts, ook met betrekking op gezondheid, betrokken worden.

10
Klopt het dat uw eerste ‘bouwsteen’ voor het convenant het formuleren van een reductiedoel was? Waarom staat er geen reductiedoel in het hoofdlijnenconvenant?

Antwoord
Dat klopt inderdaad. In de gesprekken tussen de partijen en op advies van betrokken experts werd het tijdens het onderhandelingsproces duidelijk dat er geen eenduidig reductiedoel kon worden afgesproken voor de gehele plantaardige land- en tuinbouw. Er zal eerst een inventarisatie moeten worden gedaan per deelsector om te bepalen wat een ambitieus en haalbaar reductiedoel per deelsector is. Zodra dit is vastgesteld kan op basis van deze reductiedoelen per deelsector een opgeteld algeheel reductiedoel worden vastgesteld.

11
Op welke manier denkt u dat de ‘omgevingsdialoog’ die wordt voorgesteld in het convenant succesvol kan zijn wanneer geen enkele maatschappelijke organisatie dit onderschrijft? Bent u ermee bekend dat zulke 'omgevingsdialogen' mislukt zijn rondom Schiphol en Tata Steel en hebben geleid tot rechtszaken en grote frustraties bij omwonenden?

Antwoord
De omgevingsdialoog is bedoeld als een dialoog die juist breder is dan alleen met de convenantspartijen en als een doorlopend en voortdurend proces, ook na sluiting van het convenant. Het uiteindelijke doel is om een blijvend gespreksplatform en netwerk te ontwikkelen die kunnen dienen voor maatschappelijke reflectie en het signaleren van zorgen, blinde vlekken en kansen.

12
Bent u het eens dat de meest effectieve vorm van ‘polarisatie verminderen’ (wat als doel wordt gesteld in het hoofdlijnenconvenant) is het zorgen voor stevige maatregelen die de gezondheid van mens, dier en milieu waarborgen en zo de terechte zorgen van mensen wegnemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Polarisatie stelt dat er twee ver uit elkaar liggende meningen bestaan onder mensen op een onderwerp. Ik vind daarom dat de meest effectieve vorm om polarisatie te verminderen is om mensen met verschillende standpunten op een respectvolle manier met elkaar in contact brengen. Dat is wat wij met deze omgevingsdialoog beogen, het creëren van een gespreks- en netwerkplatform waar respectvolle uitwisseling van verschillende standpunten kan plaatsvinden.

13
Vindt u mensen die hun zorgen uiten over de gevolgen van landbouwgif polariserend? Zo nee, wat is in deze context dan precies uw definitie van polarisatie?

Antwoord
Nee, ik vind het niet polariserend als mensen hun zorgen uiten over de gevolgen van gewasbescherming. Het uiten van zorgen is een vorm van maatschappelijke betrokkenheid. Hierdoor kunnen mensen met elkaar in contact komen en blijven en daarmee juist polarisatie tegengaan. Het uiten van zorgen wordt pas polariserend wanneer er geen ruimte is voor nuance, luisteren, en het streven naar een gezamenlijke oplossing. Polarisatie is dus niet het enkele uiten van zorgen, maar het uiten daarvan zonder respect of ruimte voor uitwisseling van de verschillende standpunten.

14
Erkent u dat omwonenden, toezichthouders en zelfs wetenschappers al jarenlang worden bedreigd door mensen uit de sector, omdat ze zich zorgen maken over de schadelijke gevolgen van bestrijdingsmiddelen of gewoon hun werk doen? Erkent u dat dit ervoor heeft gezorgd dat veel omwonenden zich niet durven uit te spreken? Op welke manier gaat u deze intimidatie concreet aanpakken en omwonenden beschermen?

Antwoord
Ik erken dat het onderwerp gewasbescherming de afgelopen jaren sterk is gepolariseerd, met negatieve gevolgen voor het veiligheidsgevoel van alle betrokken partijen. Dit geldt voor zowel omwonenden als telers. Mijn aanpak richt zich dan ook op het bevorderen van een omgevingsdialoog die is gebaseerd op wederzijds respect en openheid voor verschillende standpunten. Ik ben ervan overtuigd dat we op deze manier vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid tot ambitieuze reductiedoelen en concrete maatregelen voor 2040 kunnen komen, ondersteund door alle relevante partijen.

15
Kunt u bevestigen dat gezondheidsrisico’s voor agrariërs, omwonenden en consumenten geen onderdeel vormen van de milieubelastingspunten-systematiek? Waarom wordt er dan uitsluitend op milieubelastingspunten gestuurd in het convenant? Bent u het eens met de conclusie dat hierdoor gezondheidsrisico’s buiten beschouwing blijven? Zo nee, op welke wetenschappelijke bronnen baseert u zich precies?

Antwoord
Vooropgesteld beoordeelt het Ctgb de veiligheid van gewasbeschermingsmiddelen voor mens, dier en milieu, en laat het alleen middelen toe die bij het voorgeschreven gebruik aan de eisen hieromtrent voldoen. Voor het convenant is de insteek inderdaad om te sturen op milieubelastingspunten. De systematiek van milieubelastingspunten stelt ons

in staat om bijvoorbeeld op bedrijfs- of teeltniveau bedrijven met elkaar te vergelijken. Dit is ook de basis om een benchmarkingssysteem in te richten. Met de benchmark stellen we telers in staat hun eigen middelengebruik te verduurzamen. Door te kiezen voor minder schadelijke middelen en het gebruik van niet-chemische maatregelen. Een algehele afname in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zal ook resulteren in minder blootstelling van mensen. Deze systematiek is overigens maar één onderdeel van het convenant Een ander onderdeel is bijvoorbeeld dat het Rijk voor de leefomgeving een landelijk beleidskader zal opstellen waarin de effecten op de gezondheid juist centraal staan.

16
Erkent u dat zelfs de ontwikkelaars van de milieumeetlat en de Milieu-Indicator Gewasbescherming (MIG) aangeven dat hun methodiek niet gebruikt kan worden als milieukwaliteitsnorm? Zijn deze ontwikkelaars betrokken geweest bij het convenantstraject? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke manier is hun inbreng meegenomen in het einddocument?

Antwoord
CLM heeft een memo gepubliceerd met als strekking dat de huidige Milieumeetlat niet geschikt is als milieukwaliteitsnorm. Over de MIG wordt nadrukkelijk niet gesproken in dit memo. In het convenant is afgesproken (artikel 1.2) dat de MIG als instrument gebruikt zal worden om de milieubelastingspunten te bepalen zodra die toereikend en kwalitatief goed genoeg is uitgewerkt. De MIG wordt ontwikkeld in opdracht van een breed consortium van partijen. Een aantal van deze partijen is ook betrokken bij de totstandkoming van het convenant. Het tot stand gekomen convenant is een compromis tussen uiteenlopende standpunten van de verschillende partners. Ik doe geen uitspraken over de specifieke inzet van de verschillende partijen.

17
Gaat u zelf aanvullende doelen en maatregelen voorschrijven die wél zorgen voor een vermindering van de gezondheidsrisico’s, zoals inzetten op strengere gezondheidseisen bij de toelating en een algemeen reductiedoel voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen? Zo nee, op welke manier beantwoordt u dan aan de zorgen die leven over onder andere Parkinson, ALS en verschillende vormen van kanker als gevolg van pesticiden?

Antwoord
Het convenanttraject gaat alleen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en niet over de toelating. Het lijkt me niet meer dan juist om de borging van veiligheid voor mens, dier en milieu als onderdeel van het toelatingssyteem te baseren op nieuwe wetenschappelijke inzichten en niet op de uitkomsten van een convenantsonderhandeling. Binnen het convenanttraject wordt er een beleidskader ontwikkeld voor de omgang met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot gevoelige functies. Het beleidskader zal een gestandaardiseerde systematiek bevatten voor de beoordeling van maatregelen en instrumenten die bijdragen aan een gezonde leefomgeving nabij gevoelige functies.

18

Waarom is de Natuurherstelverordening, die reeds van kracht is, niet opgenomen bij het wettelijk kader waaraan het convenant (ten minste) moet voldoen, terwijl het cruciaal is voor bescherming van natuur, dier en mens? Bent u bereid dit alsnog te doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
In het convenant erkennen de partijen de noodzaak om aan de wettelijke kaders te moeten voldoen. De natuurherstelverordening is een wettelijk kader. Daarmee moet het convenant hier ook aan voldoen. Dit wordt in de verdere uitwerking van het convenant opgepakt en nader ingevuld. De uitvoering van de Natuurherstelverordening verloopt via het Natuurplan en daar wordt nu nog aan gewerkt. De maatregelen die in het convenant worden uitgewerkt zullen een plek krijgen in het definitieve Natuurplan en dragen naar verwachting bij aan de NHV-doelen voor 2030.

19
Herinnert u zich de aangenomen motie-Kostic c.s. (Kamerstuk 21501-08, nr. 942) waarin u wordt opgeroepen om de afspraken over natuurbescherming tijdig na te komen en maatregelen te nemen om de negatieve trend voor verschillende dierpopulaties (onder andere bestuivers) zo snel mogelijk te keren? Kunt u een volledige opsomming maken van maatregelen die sinds de motie is aangenomen concreet zijn genomen om de negatieve trend voor verschillende dierpopulaties te keren en welk aantoonbaar resultaat dat heeft gehad?

Antwoord
Uw Kamer heeft op 26 juni het Ontwerp-Natuurplan ontvangen als bijlage bij de brief Kamerstuk 36800-XIV-87. Hierin is ingegaan op de staat van de Nederlandse natuur, bestaande maatregelen en de resterende opgave, ook specifiek over bestuivers. Het Ontwerp-Natuurplan gaat ook in op bestaande maatregelen en de resterende opgave. De inzet op maatregelen wordt verder uitgewerkt in het definitieve Natuurplan. Zoals bij het antwoord op vraag 18 is aangegeven zal de uitwerking van het convenant gewasbescherming naar verwachting bijdragen.
Daarnaast zal ook de samenhangende aanpak op het gebied van landbouw, natuur en stikstof, zoals aangekondigd in mijn brief van 26 juni jl., een belangrijke bijdrage leveren aan het uitvoeren van deze motie. De aanpak voorziet onder meer in natuur-en structuurherstelmaatregelen gericht op het structureel weer gezond maken van onze natuur. Deze maatregelen zullen ook een plek krijgen in het definitieve Natuurplan en dragen naar verwachting substantieel bij aan de NHV-doelen voor 2030.

20
Erkent u dat bestuivers onmisbaar zijn voor onze voedselzekerheid en dat het dus een hoge prioriteit zou moeten hebben om ze te beschermen ("geen bijen, geen voedsel")? Zo nee, op welke wetenschappelijke bronnen baseert u zich?

Antwoord
Bestuivers leveren een essentiële bijdrage aan de voedselzekerheid en zijn vooral van groot belang voor de productie en kwaliteit van veel fruit, groente, noten en andere voedselgewassen. In de natuurherstelverordening zijn ook doelstellingen opgenomen voor bestuivers. In 2030 moet de achteruitgang van bestuiverspopulaties zijn gekeerd.

Hier zullen de uitwerking van het convenant, onder andere middels het werkspoor Natura 2000, en de zoneringsaanpak, aan bijdragen. Deze maatregelen worden opgenomen in het definitieve Natuurplan.

21
Bent u bekend met het recente nieuws waarin experts aangeven dat “draconische maatregelen” nodig zijn om de drastische achteruitgang van bestuiverpopulaties te keren?

Antwoord
Ja, daar ben ik mee bekend.

22
Erkent u deze conclusies? Zo ja, welke concrete extra effectieve maatregelen gaat u nemen, en welke tijdlijn hoort daarbij? Zo nee, op welk wetenschappelijk onderzoek baseert u zich?

Antwoord
Om de achteruitgang van bestuiverpopulaties in Nederland te keren en daarmee de vastgestelde doelstellingen en resultaatverplichting uit de Natuurherstelverordening te behalen is een landelijke aanpak nodig met generieke en gebiedsgerichte maatregelen. Momenteel wordt onderzocht welke gebieden het meest kansrijk zijn voor het herstellen van bestuiverpopulaties en welke maatregelen hier het beste passen. De resultaten van dit onderzoek worden meegenomen in de uitwerking van het definitieve Natuurplan in het kader van de Natuurherstelverordening. Ook het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen kan hieraan bijdragen. In het convenant Toekomstbestendige Gewasbescherming worden afspraken gemaakt over maatregelen om de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen generiek te verminderen en gebiedsgericht om te voldoen aan de opgaven van de natuur, leefomgeving en water. Deze maatregelen kunnen bijdragen aan zowel de bescherming van Natura 2000-gebieden als aan de bredere natuurhersteldoelstellingen. Daarnaast wordt binnen de Ministeriele Taskforce een breder maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof uitgewerkt. Al deze maatregelen zullen ook een plek krijgen in het definitieve Natuurplan en dragen naar verwachting substantieel bij aan de NHV-doelen voor 2030.

23
Deelt u het inzicht dat het stoppen van de achteruitgang van bestuivers (maar ook veel andere diersoorten) en het beschermen van Natura 2000-gebieden niet kan zonder het flink reduceren van landbouwgif? Zo nee, waarom niet en op welke wetenschappelijke bronnen baseert u zich? Zo ja, waarom is dit niet opgenomen in het convenant?

Antwoord
Om een geschikt leefgebied voor bestuivers te creëren zijn er maatregelen nodig die zich richten op het herstel van leefgebieden en het verminderen van meerdere drukfactoren, waaronder gewasbeschermingsmiddelen. De insteek van het convenant is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen fors te beperken, om zodoende juist bij te dragen aan de beschermingsdoelen voor de natuur.

24

Erkent u dat stevigere maatregelen omtrent pesticiden dan nu beschreven in het convenant nodig zijn om de negatieve trend van verschillende dierpopulaties, in het bijzonder bestuivers, te keren? Zo nee, op grond van welk wetenschappelijk onderzoek denkt u daar anders over?

Antwoord
Het is te vroeg om op dit punt conclusies te trekken. Er is een convenant op hoofdlijnen en deze maand is een start gemaakt met het vervolgtraject wat moet leiden tot een uitwerking via deelconvenanten. In de deelconvenanten worden ook de eisen vanuit de natuuropgaven betrokken, bovendien wordt dit vraagstuk ook via het Natuurplan meegenomen.

25
Hoe wordt geborgd dat het convenant aantoonbaar zorgt voor bescherming van bestuivers signficant en tijdig bijdraagt aan het stoppen van de negatieve trend van verschillende dierpopulaties zoals bestuivers? Wat heeft u hierover van wetenschappers gehoord?

Antwoord
Soorten (waaronder bestuivers) zijn onderdeel van de NHV-doelen.
Met het convenant wordt toegewerkt naar een forse reductie van de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen, die naar verwachting zullen bijdragen aan deze doelstellingen. Naast gewasbeschermingsmiddelen spelen meer drukfactoren een rol bij bestuivers, waaronder verslechtering van leefgebied, verdroging en stikstof, waarbij het relatieve belang per soort en gebied verschilt. Het convenant alleen vormt daarmee geen waarborg voor het stoppen van de negatieve trend. Het Taskforce-pakket levert naar verwachting ook een substantiële bijdrage aan de NHV-opgave voor 2030. De Taskforce-maatregelen landen in het definitieve Natuurplan. Deze maatregelen zullen door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) worden beschouwd in relatie tot de NHV-opgave. Een eerste reflectie op hoofdlijnen is in september gepubliceerd.
Daarnaast wordt er geïnvesteerd in aanvullende natuurmonitoring, zodat er bijgestuurd kan worden waar nodig.

26
Erkent u dat er stevigere maatregelen genomen kúnnen worden dan nu in het convenant zijn opgenomen? Beaamt u dat door het niet nemen van die stevigere maatregelen de negatieve trend voor verschillende dierpopulaties niet ‘zo snel mogelijk’ (zoals de bovengenoemde motie vraagt) wordt gekeerd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Met het ontwikkelen van duidelijke reductiedoelen per deelsector en een daarbij passend ondersteunend instrumentarium, wordt er binnen het convenant gewerkt aan een ambitieus, toekomstbestendig landbouwsysteem dat voldoet aan de geldende beschermingsdoelen en recht doet aan rechterlijke uitspraken. Indien het niet lukt om te komen tot een convenant dat voldoet aan deze eisen, zal het Rijk alsnog maatregelen nemen om te voldoen aan deze wettelijk kaders.

27

Erkent u dat de volgende bestaande beleidsdoelen niet gehaald kunnen worden zonder een forse reductie van het gebruik en van de impact van pesticiden: geen water-normoverschrijdingen in 2027, nagenoeg geen emissies naar het milieu in 2030 en 15% biologisch landbouwareaal in 2030? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Dat erken ik. Uit de Monitoring Toekomstvisie Gewasbescherming en de evaluatie van het bestaande Nationaal Actieplan Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen blijkt dat sinds 2020 de land- en tuinbouw forse vooruitgang heeft geboekt in het verduurzamen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Als men naar de HRI (Harmonised Risk Indicator) kijkt ziet men dat de afzet van gewasbeschermingsmiddelen ten opzichte van de referentieperiode 2011-2013, reeds met 75% is afgenomen. Ondanks deze vooruitgang blijkt dat er nog meer nodig is om de bestaande forse uitdagingen op te lossen. Daarom wil ik dan ook met dit convenant bijsturen om te komen tot gezamenlijke reductiedoelen en ambitieuze maatregelen voor schadelijke gewasbeschermingsmiddelen richting 2040, die zowel haalbaar als effectief zijn.

28
Deelt u de mening dat uit de Monitoring Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 blijkt dat stevigere maatregelen nodig zijn? Zo nee, op welke wetenschappelijke bronnen baseert u zich?

Antwoord
Zie beantwoording vraag 26.

29
Welk doel zou nog gesteld kunnen worden voor 2040, als het bestaande beleidsdoel voor 2030 al is ‘nagenoeg geen emissies naar het milieu’ en ‘vrijwel zonder residuen op producten’? Erkent u dat dat alleen kan zijn ‘helemaal geen emissies’ en ‘helemaal geen residuen’, en dat elke andere formulering eigenlijk neerkomt op opnieuw het vooruitschuiven van de doelen uit de Toekomstvisie gewasbescherming 2030? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:
Ik zie dit convenant niet als het vooruitschuiven van de doelen uit de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Zie beantwoording vraag 26.

30
Herinnert u zich dat het kabinet in 2013 schreef dat “uiterlijk 2023 moet voldaan zijn aan alle (inter)nationale eisen op het gebied van milieu- en water, voedselveiligheid, menselijke gezondheid en arbeidsomstandigheden”? En dat de Monitoring Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 aangeeft dat de doelen uit de nota Gezonde Groei Duurzame Oogst (GGDO) voor 2023 niet gehaald zijn?vWaarom is dit volgens u niet gelukt? Welke belangengroepen hebben zich hiertegen verzet? Welke sectoren hebben niet aan dit doel voldaan?

Antwoord

De realisatie van de doelstellingen uit 2013 is ingewikkelder gebleken dan destijds voorzien. De uitvoering van ambitieuze beleidsdoelen vergt niet alleen regelgeving, maar ook financiële middelen, technologische ontwikkelingen en maatschappelijke bereidheid. Deze elementen zijn niet altijd gelijktijdig beschikbaar geweest. Daarnaast hebben diverse partijen in het veld verschillende prioriteiten gehad bij de implementatie. Juist om de bovenstaande redenen is een convenant een nuttig middel om deze elementen, draagvlak en prioritering nu wel goed te organiseren.

31
Kunt u zich voorstellen dat het vertrouwen van burgers in de politiek en in convenanten niet groot is, na jarenlange valse beloftes en het niet nakomen van afspraken over terugbrengen van landbouwgif en het beschermen van natuur, mensen, dieren en milieu? Zo nee, hoe denkt u dan dat mensen die verbetering willen zich voelen en hoe reflecteert u zelf op het jarenlang falende beleid?

Antwoord
Ik begrijp dat er mensen teleurgesteld zijn door doelen die binnen de politiek niet zijn behaald. Er is afgelopen jaren wel een dalende trend te zien in de afzet van de werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen (zie ook beantwoording van vraag 27). Tegelijkertijd is die reductie voor mij niet voldoende en wil ik nog stappen zetten voor gewasbescherming om te komen tot effectieve reductie van de milieubelasting. Mijn inzet is dan ook om samen met betrokken partijen te komen tot de benodigde ambitieuze doelen, met realistisch oog voor wat wel en niet kan. Binnen dit convenant is brede betrokkenheid en wederzijdse communicatie met de maatschappij onmisbaar. Daarom wordt er ook gewerkt aan een omgevingsdialoog. Vertrouwen is niet iets wat je zomaar kunt opeisen, vertrouwen moet je samen aan bouwen, daar moet dit convenant ook tijd voor krijgen.

32
Klopt het dat u schreef speciale aandacht te willen voor stoffen die kandidaat zijn om te worden vervangen, en stoffen die de waterkwaliteitsnormen overschrijden? Waarom wordt in het hoofdlijnenconvenant hier niet specifiek aandacht aan gegeven? Gaat u, omdat dit niet terugkomt in het convenant, zelf maatregelen aankondigen die deze zeer schadelijke landbouwgiffen verbieden of beperken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Het uitgangspunt voor het convenant zoals ik dat in april jl. aan uw Kamer heb gecommuniceerd was een geïntensiveerde inzet op geïntegreerde gewasbescherming. Dat wil zeggen meer focus op preventie, nauwkeurige monitoring, het inzetten van niet-chemische maatregelen en, pas als laatste optie, gerichte bestrijding. Voor de waterkwaliteit is het uitgangspunt voor het convenant om de doelen van de Kaderrichtlijn water (KRW) te behalen, het voorkomen van alle normoverschrijdingen van stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen en het reduceren van emissies van deze stoffen naar het water naar nagenoeg nul.

Deze uitgangspunten zijn in het hoofdlijnenconvenant geland. Het doel van het convenant is om milieubelasting door gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen fors terug te dringen en de waterkwaliteit te verbeteren. Onder schadelijke middelen kan o.a. worden verstaan middelen met stoffen die

kandidaat zijn voor vervanging en stoffen die zijn genormeerd onder de KRW zoals de prioritaire stoffen. Afgesproken is dat partijen zich inzetten voor doorontwikkeling en toepassing van kosteneffectieve geïntegreerde gewasbescherming en daarmee het gebruik van middelen met deze stoffen reduceren. In het hoofdlijnenconvenant is er specifieke aandacht voor stoffen die de normen overschrijden en om emissies van stoffen naar het water te minimaliseren. De bijbehorende concrete maatregelen, inclusief concrete afspraken over gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden, worden uitgewerkt in de deelconvenanten.

33
Waarom is in het hoofdlijnenconvenant geschreven dat de onafhankelijke gegevensautoriteit gewasbescherming een publiek-private samenwerking wordt? Wordt de autoriteit hiermee een publieke of een privaatrechtelijke instantie? Hoe gaat dat er precies uitzien en welke vergelijkbare instanties kennen we op andere dossiers? Zijn er andere opties hierin overwogen? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
In het hoofdlijnenconvenant is nog niet specifiek uitgewerkt wat de rechtsvorm van de organisatie zal worden. Dit wordt de komende maanden in het generieke deelconvenant verder uitgewerkt. Een goed voorbeeld van een vergelijkbare instantie is de stichting autoriteit diergeneesmiddelen (SDa). De SDa heeft bijgedragen aan een daling van 77,2% van de verkoop van antibiotica in 2025 ten opzichte van het referentiejaar 2009.

34
Deelt u het inzicht dat burgers recht hebben op milieu-informatie, waaronder spuitgegevens van telers in hun leefomgeving, en kunt u bevestigen dat het Verdrag van Aarhus dit ook vastlegt? Zo nee, kunt u het juridische advies waar u zich op baseert met ons delen?

Antwoord
Agrarische ondernemers zijn verplicht hun gebruik te registeren in de eigen administratie op grond van artikel 67 van de Verordening gewasbeschermingsmiddelen (EG) nr. 1107/2009. Het gaat dus om gegevens die niet direct bij de overheid berusten. Over de vraag of er in een dergelijke situatie met het oog op de verspreiding van milieu-informatie een actieve verzamelplicht van die gegevens voor de overheid geldt, loopt op dit moment nog een juridische procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

35
Kunt u toezeggen dat burgers toegang krijgen tot spuitgegevens, of dit nu bij een onafhankelijke autoriteit ligt, of bij het Rijk (zoals ook de Algemene Rekenkamer adviseert inzake handhaafbaarheid)? Zo nee, waarom niet? Hoe reflecteert u op het advies van de Algemene Rekenkamer hierover?

Antwoord
Ik wacht hiervoor eerst de uitspraak rondom de juridische procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State af, voordat ik hierover toezeggingen doe.

36
Erkent u dat de Holtingerveld-uitspraak inhoudt dat agrariërs moeten kunnen aantonen dat het landbouwgif dat zij spuiten geen significante schade kan toedoen aan Natura 2000-gebieden, en dat anders een vergunningplicht geldt? Waarom wordt in het hoofdlijnenconvenant deze vergunningplicht niet opgenomen? Op welke andere manieren wordt deze uitspraak van de Raad van State opgevolgd en kunt u de juridische adviezen daarover met ons delen?

Antwoord
Uit de Holtingerveld-uitspraak volgt mogelijk dat in bepaalde gevallen een vergunningplicht geldt voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura 2000-gebieden door agrariërs. In die uitspraak is evenwel niet ingegaan op de vraag of het huidige gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan worden geschaard onder een van de uitzonderingen op de vergunningplicht. In die uitspraak ging het namelijk om een forse uitbreiding van het areaal, waardoor op die uitzonderingen geen beroep kon worden gedaan. De juridische discussie over mogelijke uitzonderingen ligt nog voor bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Samen met provincies kijk ik dan ook naar de juridische implicaties van deze procedures. De provincies zijn het bevoegd gezag voor de vergunningverlening. Ik heb zelf over dit onderwerp geen extern juridisch advies ingewonnen. De provincies gaan zelf over door hen ingewonnen juridisch advies. Verder is er onderzoek uitgezet naar maatregelen waarmee Natura 2000-gebieden beter kunnen worden beschermd. Met de uitkomsten hiervan zal, evenals met de uitkomsten van de gerechtelijke procedures over de omvang van de vergunningplicht, vanzelfsprekend rekening worden gehouden bij de uitwerking van de deelconvenanten. Het past echter niet bij het karakter van een convenant om daarin de vergunningplicht als zodanig op te nemen.

37
Erkent u dat rechters gemeentes hebben gewezen op de gevaren van het intensieve gifgebruik van de lelieteelt binnen 250 meter van woningen en dat de zorgplicht voor gemeentes hiervoor geldt? Waarom bevat het convenant niet de concrete handvatten voor gemeentes en provincies om deze rechterlijke uitspraken op te volgen, zoals u zelf heeft gezegd dat nodig was? Waarom laat u iedereen die in de buurt van zulke teelten moet verblijven (schoolgaande kinderen, omwonenden, ouderen, etc.) hiermee in de steek?

Antwoord
De uitspraak in kort geding van het gerechtshof Den Bosch betreft een tijdelijk verbod voor een lelieteler uit Sevenum om lelies te telen met behulp van gewasbeschermingsmiddelen, vlak naast een woonwijk. De rechter constateert dat de kaders voor toelating van de door de teler te gebruiken middelen geen rekening houden met risico's op neurodegeneratieve ziektes. De rechter heeft in deze zaak vastgesteld dat de teler een bijzondere zorgplicht heeft. Het tijdelijk verbod biedt ruimte voor onder andere nader onderzoek. De uitspraak is niet onherroepelijk, o.a. een bodemprocedure en cassatie zijn mogelijk. In het convenanttraject wordt gewerkt aan een uniform landelijk beleidskader voor de omgang met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot gevoelige functies. Het beeld dat hiermee

mensen die in de buurt van dergelijke teelten wonen of verblijven in de steek worden gelaten, doet geen recht aan de inzet om juist voor deze situaties tot een zorgvuldig en uniform handelingskader te komen. Daarnaast laat ik onderzoek doen naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op neurodegeneratieve ziekten in het onderzoeksprogramma SPARK. De resultaten zullen zodra beschikbaar, naar verwachting in 2029, worden ingebracht in de Europese besluitvorming en ook nationaal worden uitgewerkt.

38
Deelt u het inzicht dat een convenant, dat geen opvolging geeft aan deze zeer relevante rechterlijke uitspraken, ondermijnend is aan het gezag van de hoogste bestuursrechter? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Ik ben het niet eens met de stelling dat het convenant het gezag van de rechter ondermijnt. De rechterlijke uitspraak en het convenanttraject opereren op verschillende niveaus en hebben elk hun eigen betekenis en rol. De uitspraak van het gerechtshof Den Bosch heeft betrekking op een specifieke zaak met specifieke omstandigheden. Tegelijkertijd werken we op beleidsniveau aan een breder landelijk kader dat toekomstgericht is en alle relevante partijen betrekt, waarbij uiteraard juridische uitspraken worden betrokken. Een convenant is echter geen vervanging van rechterlijke uitspraken, maar een sturingsmechanisme op beleidsniveau. Inzichten uit rechtszaken, zoals deze, voeden dus juist de ontwikkeling van dat breder beleid.

39
Op welke andere manier zorgt u dat navolging wordt gegeven aan deze rechterlijke uitspraken, die voortgekomen zijn uit zeer terechte zorgen van burgers over de natuur en hun eigen gezondheid?

Antwoord
De navolging van rechterlijke uitspraken gebeurt primair door de betrokken partijen, in dit geval de lelieteler, die aan de uitspraak gebonden zijn. Mijn rol is om op beleidsniveau de voorwaarden te scheppen waarin dergelijke zorgen structureel worden geadresseerd. Dit doe ik op verschillende manieren. Ten eerste door het ontwikkelen van een uniform landelijk beleidskader dat specifiek ingaat op de risico's van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot gevoelige functies zoals woningen en scholen en de maatregelen die nodig zijn voor het verminderen van mogelijke schadelijke effecten op Natura 2000-gebieden. Dit kader zal gemeentes en provincies een handreiking bieden.
Ten tweede heb ik onderzoek laten starten naar de mogelijke effecten op neurodegeneratieve ziekten, precies het punt dat in deze rechterlijke uitspraak aan de orde is gesteld. Dit onderzoek, SPARK, zal naar verwachting in 2029 resultaten opleveren die zowel nationaal als op Europees niveau zullen worden ingebracht.
Daarnaast ontwikkelt WUR een wetenschappelijk onderbouwd raamwerk waarin modellen en metingen worden gecombineerd om zowel de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen als mogelijke ecologische effecten in Natura 2000-gebieden beter inzichtelijk te maken. Dit moet leiden tot een gestandaardiseerd monitoringsprotocol en een methodiek om risico’s voor Natura 2000-gebieden beter te kunnen beoordelen.

40
Bent u bereid zelf, vanuit het algemeen belang, reductiedoelen te stellen voor het gebruik én de impact van landbouwgif en extra maatregelen te nemen waarmee alle bestaande beleidsdoelen (op tijd) gehaald kunnen worden en die recht doen aan de genoemde rechterlijke uitspraken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wanneer kunnen we deze tegemoetzien?

Antwoord
Mijn inzet is om eerst via het convenant afspraken te maken, zoals deze nu in het hoofdlijnenconvenant staan beschreven. De uitwerking hiervan is voorzien voor eind 2026/begin 2027. Indien het niet lukt om te komen tot deze afspraken te komen, zal het Rijk alsnog maatregelen nemen om te voldoen aan de wettelijk kaders.

41
Kunt u toelichten waarom het convenant consequent spreekt over vermindering van de "milieu-impact" of "milieubelasting", in plaats van reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, in het bijzonder van de meest giftige stoffen? Onderschrijft u dat dit onderscheid tot onduidelijkheid kan leiden over wat het convenant feitelijk beoogt te bereiken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Er is gekozen voor milieubelasting omdat het gebruik (volume) van gewasbeschermingsmiddelen niet persé iets zegt over de schadelijkheid van een middel voor het milieu. Door te richten op het verminderen van milieubelasting richten we ons in het convenant juist op het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die het milieu significant belasten.

42
Is reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en in het bijzonder van meest giftige stoffen wel een doel van dit convenant? Bent u bereid dit expliciet toe te voegen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
In de beoogde reductie van de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen ligt het voor de hand om middelen, die de grootste milieubelasting hebben, het meest te reduceren. Ik vind het daarom niet nodig dit specifiek toe te voegen.

43
Kunt u bevestigen dat de onderliggende milieu-impact-indicator (de milieumaatlat van CLM, die wordt doorontwikkeld tot de Milieu-Indicator Gewasbescherming) oorspronkelijk is ontwikkeld voor advies en gesprek met telers, en niet om als norm te fungeren? Klopt het dat in die onderliggende modellen belangrijke emissieroutes, zoals verdamping en uitspoeling naar sloten, onvoldoende of niet zijn meegenomen? Zo niet, welke aanleiding heeft u om te denken dat dit wel het geval is?

Antwoord
De oorspronkelijke insteek van de CLM Milieumeetlat is niet om te dienen als verantwoordingsinstrument, maar als instrument om de dialoog omtrent het

middelengebruik op gang te brengen, zoals toegelicht in het antwoord op vraag 16. Per definitie is een model een benadering van de werkelijkheid, en zal dus in dat opzicht altijd afwijkingen hebben. Dat maakt dat welk model dan ook, altijd verbeterd kan worden. Op dit moment wordt nog gewerkt aan de bouw van de MIG. Daarin is voorzien om uitspoeling naar sloten, zogeheten drainage, op te nemen, net als atmosferische depositie op het oppervlaktewater. Mocht blijken dat er belangrijke hiaten in het model zitten dan zal ik me beraden over eventuele doorontwikkeling of verfijning van het model.

44
Deelt u de zorg dat het gebruik van deze indicator als sturingsinstrument in het convenant daarmee een minder bedreigend, en mogelijk misleidend, beeld geeft van de daadwerkelijke milieurisico's van het gebruik van pesticiden door de sector? Zo nee, waarom niet en hoe onderbouwt u dat wetenschappelijk (graag met verwijzing naar wetenschappelijke bronnen)?

Antwoord
Nee, deze zorg deel ik niet. Het doel is namelijk om het gebruik te reduceren, niet om een kwantitatieve inschatting van de milieu-impact te geven. Bij de ontwikkeling van de MIG is een groep van internationale wetenschappelijke experts betrokken om de wetenschappelijke kwaliteit van het instrument te borgen. Ik heb er vertrouwen in dat de adviezen van deze experts resulteren in een voldoende robuust model voor het beoogde doeleinde.

45
Bent u bereid te onderzoeken of, en zo ja hoe, de indicator kan worden aangevuld met emissieroutes als verdamping en uitspoeling, voordat deze een sturende rol krijgt binnen het convenant?

Antwoord
Zoals ik u ook te kennen geef in het antwoord op vraag 44 ben ik bereid te kijken naar eventuele doorontwikkeling of verfijning van het model als er aanwijzingen zijn dat er belangrijke hiaten in zitten. Op dit moment worden de door u benoemde emissieroutes wel degelijk meegenomen in de ontwikkeling van de MIG, zoals ik in het antwoord op vraag 43 heb toegelicht. Voor eventuele doorontwikkeling of verfijning blijf ik echter afhankelijk van de bereidwilligheid van de eigenaren van de MIG om daaraan mee te werken.

46
Deelt u de zorg dat de nadruk op techniek vooral gericht is op het in stand houden van het bestaande gebruikspatroon van pesticiden, in plaats van op een fundamentele vermindering van de afhankelijkheid daarvan? Zo nee, hoe onderbouwt u dat wetenschappelijk?

Antwoord
Die zorg deel ik niet. Het convenant stelt ambitieuze doelen wat transities zal vragen. Transities zijn complexe, langdurige processen. Met een innovatie-, kennis-, en transitieprogramma zal worden ingezet op een brede verandering, zowel technologische ontwikkeling als ontwikkeling richting extensieve landbouw.

De Wageningen Universiteit is betrokken bij het convenant als kennispartner en bij de verschillende werksporen van het convenant zullen waar nodig aanvullende experts voor inbreng worden gevraagd.

47
Kunt u aangeven op basis van welke criteria wordt bepaald wanneer voor gebiedsgericht en wanneer voor landelijk beleid wordt gekozen, aangezien dit uit de convenanttekst niet eenduidig valt af te leiden?

Antwoord
Dat is afhankelijk van het werkspoor en is niet op basis van een set vaste criteria bepaald.

48
Deelt u de opvatting dat in een convenant dat bedoeld is om de gezondheid van mens, dier en natuur te beschermen het voorzorgsbeginsel centraal moet staan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Het voorzorgsbeginsel en de gezondheid van mens, dier en milieu, staan centraal in het toelatingskader en vormen de basis van of een gewasbeschermingsmiddel op de markt mag of niet. De uitwerking hiervan is dat een uitgebreide risicobeoordeling plaatsvindt voorafgaand aan een toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is het toetsingskader een kader dat zich continu verder ontwikkelt, aan de hand van nieuwe wetenschappelijke inzichten. Het bepalen van de grondbeginselen van veiligheid is dan ook niet aan een convenantstafel maar aan de wetenschap en de hiervoor geldende Europese wet- en regelgeving. Met dit convenant hoop ik samen met de andere partijen te kijken welke ambitie we daar bovenop kunnen leggen om te komen tot verdere en snellere reductie van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen.

49
Deelt u de opvatting dat het expliciet ontbreken van het voorzorgsbeginsel in de convenanttekst een risico vormt voor de bescherming van mens en natuur, met name in situaties waarin wetenschappelijke onzekerheid bestaat over de effecten van middelen? Zo nee, waarom niet en hoe onderbouwt u dat?

Antwoord
Partijen erkennen in het hoofdlijnenconvenant de bestaande wettelijke kaders, waar ook het voorzorgsbeginsel voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen onder valt. Dit zal dan ook gebruikt worden in de verdere uitwerking van het convenant als onderdeel van de wettelijke kaders. Zoals in antwoord op vraag 48 al is aangegeven, wordt het voorzorgsbeginsel uitgewerkt in de toelatingssystematiek, wat geen onderdeel is van het convenant. Ik vind dat het niet expliciet opnemen van dit begrip dan ook geen risico vormt voor de bescherming van mens en natuur.

50
Bent u bereid het voorzorgsbeginsel alsnog als expliciet uitgangspunt op te nemen in het hoofdlijnenconvenant? Bent u bereid om het voorzorgsbeginsel als expliciet

uitgangspunt op te nemen in de deelconvenanten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Ik ben niet bereid om het hoofdlijnenconvenant hiervoor open te breken, omdat ik niet vind dat het expliciet opnemen van dit begrip iets toevoegt aan de inhoud van het convenant, zoals ook toe is gelicht onder vraag 48 en 49.

51
Kunt u deze vragen één voor één beantwoorden voor het commissiedebat over het Ontwerp-Natuurplan?

Antwoord
Gezien de omvang van deze set vragen is het niet gelukt om de vragen één voor één te beantwoorden voor het commissiedebat over het Ontwerp-Natuurplan van 3 september jl. Ik heb uw Kamer daarom op 4 september jl. om uitstel gevraagd en toegezegd u deze antwoorden te sturen voor het commissiedebat gewasbescherming van 8 oktober a.s.